

Janez Švajncer

KNJIGE PREŠERNOVE DRUŽBE 1998

Prešernova družba se je organizacijsko notranje nadalje konsolidirala. Tokratna koledarska zbirka je v znamenju treh literarnih del, portretne knjige o 110 slovenskih skladateljih in dela s področja akupresure. Zbirka ustreza potrebam vseh profilov in željam bralcev, ki se zanimajo za leposlovje, poljudnoznanstvene prikaze in besedila praktične narave.

Vse knjige je zgledno opremila in tehnično uredila ing. arh. Edita Kobe.

PREŠERNOV KOLEDAR 1998 je uredil Sandi Sitar.

V uvodnem sestavku urednik Prešernove koledarske zbirke, Ivan Bizjak, članom in bralcem knjig Prešernove družbe sporoča, da je v času njegovega urednikovanja v štirinajstih letih izšlo nad devetdeset knjig v nakladi več kot dveh milijonov izvodov. Vse to potrjuje ne le njegovo službeno strokovno ukvarjanje s knjigo, marveč notranje prijateljsko nagnjenost do nje.

Tine Stiplošek razčlenjuje Koledar za leto 1998. Darinka Kladnik letni koledar pospremi s slikovnim in

pisnim prikazom grbov slovenskih mest. Njen je tudi prispevek Grbi v ogledalu sedanosti.

Sandi Sitar v članku Baron Anton Codelli predstavlja tega pred 100 leti prvega avtomobilista na Slovenskem in pred sedemdesetimi izumitelja televizije. Uredništvo Koledarja Prešernove družbe je v anketi Z avtomobilom ali brez njega povprašalo za mnenje posameznike različnih profilov in pogledov: Marjana Bilbana, Lojzeta Čampo, Marjana Drmaža, Nino Jerančič, Andreja Krbavčiča, Sama Kuščerja, Mateja Pavšiča in Ivana Peršaka.

Igor Antič v članku Opera umetnost med mitom in resničnostjo razmišlja in primerja umetnost s spektakularno pripravljenimi predstavami. Moje mesto Maribor je analitičen prikaz Toneta Partljiča s kronološkim zaporedjem nastanka in dogajanja v mestu nekdanj in danes.

Ervin Sorč piše: Z vlakom na Triglav?! Ciril Velkovrh: Slovenska planinska pot in njeni kulturnozgodovinski verski spomeniki. Katarina Prešeren je avtorica intervjuja: Mari-

ja Štremfelj: Doživeti mogočnost narave in prispevka – Ljubezen do radio-tehnike.

Fragmentarno so predstavljeni avtorji letošnje knjižne zbirke: Jože Felc, Franc Križnar, Tihomir Pinter, Feri Lainšček, Dim Zupan.

Boris Kuhar objavlja zapis Dobrote domače kuhinje.

Pesmi in prozo prispevata: Neža Tratar, Tomo Križnar.

Tu je sporočilo Kakšno bo vaše leto 1998? Enigmatikom ustreže Simon Bizjak, odločitvam za otroške igračke Tanja Tomažič.

Uredništvo namenja poseben prostor v rubriki Pokrovitelji Prešernove družbe 1997. Koledar sklene direktor, dipl. ekon. Matjaž Bizjak s pojasnjujočim zapisom Organiziranost Prešernove družbe včeraj, danes in jutri. Med drugim omenja, da so v skladu z novim zakonom o društvih sprejeta nova Pravila, po katerih se društvo zdaj imenuje »Kulturno založniško društvo Prešernova družba«. Svojo založniško dejavnost opravlja v okviru delniške družbe PREŠERNOVA DRUŽBA d.d.

Izvoljenemu nadzornemu svetu predseduje akademik in pesnik Ciril Zlobec.

Franc Križnar (Tihomir) Pinter: STO SLOVENSКИH SKLADATELJEV – Sodobni glasbeni ustvarjalci

Uveljavljena strokovnjaka mag. Franc Križnar in dr. Tihomir Pinter sta v besedi in sliki uvrstila in predstavila v knjigi 110 slovenskih glasbenih ustvarjalcev našega časa in prostora. Posebnost je zajeta v celosti

glasbenih žanrov od resne, zabavne, jazzovske do narodnozabavne glasbe.

Uvodna študija v kronološkem zaporedju odseva nastajanje in razvoj slovenskih glasbenih tokov v preteklosti in sedanjosti. Preučevalec Franc Križnar izhaja iz postavke, da začetki slovenske glasbe slonijo na ohranjanju poganskih ostalin in uveljavljanja kirielejsonov, prvih ljudskih posvetnih in cerkvenih pesmi. Glasbena prizadevanja cerkvenih ustanov so porodila večglasje. Za dela tega obdobja so bili značilni italijanski vplivi. Za slovensko posvetno glasbo do 16. stoletja pa so bili pomembni minesängerji, vaganti, buzinarji in drugi potujoči muziki. Gallusovi madrigali, maše in moteti so segli čez lokalne meje in postali last celotnega evropskega prostora.

V osrednjem delu knjige so avtorji slovenske glasbe zadnjih let 20. stoletja obravnavani portretno na podlagi osnovnih biografskih in bibliografskih podatkov. Vsi so opremljeni z umetniškimi fotografijami – likovnimi portreti v črno-beli tehniki. V povzetku je vsak od njih na koncu knjige še enkrat obravnavan v zbirniku osnovnih bio- in bibliografskih podatkov.

Vseskozi karakteristično prepletanje besede in slike približuje dokaj enovito podobo obeh avtorjev knjige in poudarja njuno timsko, skupno delo ter s tem izris slovenske glasbene sedanjosti v času. Ugotoviti je tudi mogoče, da v pričujoči monografiji slovenska glasba izzveni z vsemi svojimi značilnostmi, kot so pozvanjanje, žalostinke, z narodno pesmijo ovit narodno zabavni »šlager« ali pa jazzovska improvizacija.

Zvrstitev predstavljenih skladateljev upošteva abecedno zaporedje priimkov.

Jože Felc: DIVJE JEZERO – Življenje in smrt lepe Vide

Spoznanje pisatelja Jožeta Felca o lepi Vidi je bilo pogojeno z njim samim. Spremljalo ga je asociativno, primerljivo s konkretnostjo in vendarle zavito s tančico skrivnosti, potrebne raziskave in vsestranske preučitve, kakor je to izrazil v prologu: – Enkrat se mi je predstavljala z lepoto letnih časov, drugič kot skrivnostna, pravljlična oseba, tretjič kot važna postava moje, narodove ali celo človeške resničnosti. Navezanost nanjo ga je določala z vedno jasnejšim občutkom, da je njen čas tudi njegov, čemur se ne more odreči in ga doživlja kot svojo usodo, ki ga je »enkrat gnala v zgovornost, drugič silila v molk«.

Priznava: – V to tako težko doumljivo stanje sem zašel po skoraj tisoč letih življenja z lepotic. Strašno sožitje z divjo lepoto te zame večne ženske me je delalo nemočnega spremljevalca na njenih čudaških poteh. Zaznavno se odpre v tokove časa, ko se sprehodi po zgodovinskem prikazu: Zavdan od priložnosti, pogovarjati se z veljaki, kakršni so Kolumb, Luther, Sebastian Bach, cesarica Marija Terezija, Napoleon Bonaparte ter večjimi in manjšimi od njih, sem se nazadnje sprijaznil z žensko tiho použivati veličastje, a tudi umiranje hrepenenja.

Pesnikovo sporočilo: Hrepenenje je posebna oblika strahu. Ker se navadno ne uresniči, saj je v človekovi predstavi simbol večnega, nedoseženega, človek nazadnje od hrepenenja umre, ali pa se zaradi nepotešnosti lahko celo sam pokonča. To, kar velja za človeka, velja tudi za skupnost, ki temelji na sanji.

Feri Lainšček: MOŽ V PASIJONKI – Roman

Pisatelj Feri Lainšček je romanu MOŽ V PASIJONKI pridodal elemente fantastike in mistike. Razgibana pripoved je vpeta v zgradbo večplastnosti, kar ji daje posebno težo, obeleženo s težnjo po sodelovanju in razreševanju žgočega dogajanja: naključne najdbe umorjenega dekleta.

Zgodba je podobna deliktom, ki pretresajo in vznemirjajo sedanjí čas, in vendar je vseskozi čutiti drugačnost, kakor smo je vajeni pri branju kriminalnih dejanj. Namreč: pisatelj preseneča tako zelo, da pritegne bralca in ga »drži v napetem pričakovanju«, kaj se bo iz ponujenega izcimilo in razvozlalo. Njegova težnja je umestiti fabulo v okvir resničnosti in še bolj verjetnosti. Prav zategadelj dodaja zgodbi nove in nove izsledke, da jo v končni fazi očisti vseh zapletov.

Osnovna nit okoli najdbe umorjene Cvete Lazar se razpre v široko paleto naključnih sopotnikov, ki so kakor koli pritegnjeni v dogodek, na osnovi domnev in izsledkov pro-

fesionalnih raziskovalcev. Pisatelj vse to skrbno spremlja, lapidarno beleži življenjske črte posameznikov, da je mogoče spoznati njihove značajske poteze in vključenost v okolje, kjer prebivajo in s komer se družijo. Seveda so tudi napačne domneve, ki pa zgodbo samo še bolj pestrijo in jo utirjajo v celost.

Prav hrepenenje obudi lepo Vido kot simbolno podobo časa, ljudi in razmer. Postavljena v krog brata, moža, otroka, občudovalcev izžareva lepoto, vsakomur očarljivo, brez primere ponovljivo, in blagost moči, da močnejši spol zavda mesno poželenje po njenem telesu. Vznemirjal jo je čas, ujet v prisposodbo, da človeka obpljuska, je njegova večnost in od pripetljaja dalje zapisan v analih zgodovine, naj je to komu prav ali ne in naj mu zapis še tako škodi. Nasproti temu je večna samo tista lepota, ki ljudi odrešuje, lepota pa je pomenljiva le, če je v njej hrepenenje.

Ocenjevalec knjige Milan Vince-tič med drugim ugotavlja, da prav mačke, ki se pojavljajo v Lainščkovem romanu, delujejo najbolj skrivnostno in so v svojem bistvu materializacija paranormalnega in shizofrenega, ki obvladuje poleg članov Nazazema, zbranih v magični hierarhiji, tudi druge, »manj pomembne« like. In nadaljuje, da se naključne smrti, glembajevski umori in pre-računi, »mazanje s človeško mastjo« ter ljubezenska zgodba Line in Tončija razpletejo v pahljačo z dvojnim obrazom.

Črno-bele ilustracije v romanu so delo avtorja.

Dim Zupan: TRNOVSKA MAFIJA DRUGIČ – Otroška povest

Pisatelj Dim Zupan je s svojo novo knjigo TRNOVSKA MAFIJA DRUGIČ ponudil bralcem razgibano zgodbo, podnaslovljeno Otroška povest, ki pa ni le to, marveč pogled v nedavno zgodovino resničnega dogajanja v naši deželi. V okvirno zgodbo o skupini osnovnošolk in osnovnošolcev je namreč oživiljeno dejanje, ki buri duhove in zbuja grozljive asociacije, povezane z medvojnimi in povojnimi časom – govorico takšne in drugačne smrti.

Prizorišče je postavljeno v središčni kraj Slovenije, kar navsezadnje niti ni toliko pomembno kakor vse tisto, kar so doživeli mladi akterji. Srečamo jih ob koncu šolskega leta v razredu, z elementi vitalnosti, zvedavosti, radoživosti, ocenjevanja in obvladovanja položaja v medsebojnih odnosih, do učiteljev in staršev. Odpre se pestra panorama, za odrasle marsikdaj nepričakovanega, zanje povsem naravnega v načinu vedenja, oblačenja, jezikovnega žanra.

Začne se s plesom v pižamah, kar pa se kmalu potrdi, da je bila to potegavščina, ki sta ji nasedla le Matevžek in Jaka. Njuna zamerljivost ju je popeljala v maščevanje, kar sta zapisala na podtikanih listkih in se tako maščevala družini, ki sta jo sumila, da sestavlja tako imenovano Trnovsko mafijo. Čeprav prizadeti ne od-

krijejo njunega početja, pride med njimi do razdora vse do naključne nezgode, ki jo doživijo na izletu s kolesi v Kočevski Rog in jih tadva rešita iz Dvojnega brezna.

Izlet skupine s kolesi spominja na O. Hudalesa Veliko potovanje, namreč, oboje se dogaja v šolskih počitnicah z namenom, spoznati lepote in zanimivosti naših krajev. Prav to posebnost je pisatelj Dim Zupan obvladujoče pospremil in strnil v niz presenečenj s filmsko menjajočimi se privlačnimi prizori.

Zgodbo pestrijo barvne ilustracije akademskega slikarja Matjaža Schmidta, domiselno ubrane na sprotno dogajanje nastopajočih.

**Wolf C. Ebner: ZDRAVLJENJE
IN LAJŠANJE BOLEČIN BREZ
ZDRAVIL – Akupresura deluje
tako**

Wolf C. Ebner, avtor knjige ZDRAVLJENJE IN LAJŠANJE BOLEČIN BREZ ZDRAVIL, se je med svojo častniškarsko dejavnostjo seznanil tudi z akupresuro, ko se je že dolgo časa ukvarjal z naravnim zdravljenjem. Začel je poizvedovati na Kitajskem, v Kanadi in Evropi o tej metodi zdravljenja in se je sam izobrazil za izvedenca na področju akupresure.

V uvodu v knjigo na vprašanje:

Kaj je akupresura? pojasni, da je to zdravljenje s pritiskom prstov. S tem trkanjem in z masažo ene ali več točk na površini telesa olajšamo težave, odstranimo bolečine in ugodno vplivamo na zdravljenje kroničnih boleznih.

Akupresura je uporabila tisočletne izkušnje kitajskega zdravilstva in med tem so dognali, da od tega lahko mnogo pridobi tudi moderna medicina. Na Kitajskem so že pred več kot pet tisoč leti odkrili zdravljenje s pritiskanjem prstov na določne dele telesa in od tedaj z velikim uspehom uporabljajo akupresuro. Pri nas na zahodu so odkrili šele nedavno to tako enostavno kakor tudi uspešno možnost zdravljenja.

Knjiga je pisana poljudno in vsakomur razumljivo, njena vrednost pa je strokovna členitev bolezenskih pojavov in nasvet za lajšanje bolečin. Bolnim hoče prikazati, kako si z akupresuro olajšajo težave in ozdravijo. Razdeljena je po poglavjih o boleznih, objavljeni slikovni prikazi pa kažejo pravilne točke za zdravljenje in omogočajo, da prizadeti z enostavno masažo sami zdravijo bolečine, kronične težave in bolezni.

Knjigo je prevedla prof. Marija Jamar-Legat, strokovno pregledala dr. med. Marija Bračko. Ilustracije izvirnika: von Sibylle Pohl.